

se je redno o društvenem gibanju v „Učit. Tovariša“ in v „Domovino“.

Tovariš g. Jurko opozarja na posamezne, med tajnikovim poročilom vpletene opombe, naj bi iste udje tudi res uvaževali, ter delovali v proevit društva. Na to se izreče tajniku zahvala za temeljito poročilo.

Gdč. blagajničarica izkazuje 44 K dohodkov in 33 K 53 vin. stroškov, preostane torej 10 K 47 vin. — Na to se je izvolil društveni odbor za tekoče leto sledeče: G. Čeh Josip, nadučitelj — Sv. Jernej, predsednik; g. Pireh Ivan, nadučitelj — Konjice, njega namestnik; g. Časl Janko, učitelj — Žiže, I. tajnik; gdč. Bezljaj Marija, učiteljica — Sv. Jernej, II. tajnik(ica); gdč. Tribnik Am., učiteljica — Zreče, blagajničarica; g. Serajnik Beno, učitelj — Konjice, pevodja in knjižničar; g. Kožuh Mirko, učitelj — Konjice; g. Tribnik L., nadučitelj — Zreče in g. Zupančič Fr., šolski vodja — Skomarje, odborniki.

Članarina ostane i za to leto 2 K. Društvenemu predsedniku se prizna 10 K potnine v Celje. Določijo se poročevalci o društvenem gibanju za časopise: „Učit. Tovariš“, „Domovino“ in „Schul- und Lehrer Ztg.“ Delegatom za morebitno zborovanje „Lehrerbundovo“ se izvoli tovariš g. Pakmeister, delegatom za „Zvezino“ prvo glavno zborovanje v Celje pa g. Čeh.

Nekateri stanovi imajo priliko o raznih godovnih in drugih dneh, da se shajajo zdaj pri tem, zdaj pri onem tovarišu v razveseljevanje. Kaj takega si mi učitelji niti misliti ne smemo, nikar, da bi se kaj podobnega zamoglo celo uresničiti pri nas. Zato pa imamo društvena zborovanja, ki nam nudijo poleg izobrazbe tudi razvedrila. V našem društvu najdemo pri svojih tovariših tolažila. Tu pozabljamo v tovariški ljubavi morečih skrbi in težav, katerih se ne manjka v našem poklicu.

Prav vesel smem trditi, da se goji ravno v našem društvu res pravo tovarištvo, česar ne najdemo v toliki meri pri drugih društvih drugod. Vstrajajmo i v bodoče v tej smeri! Bodimo predvsem složni, napram društvu marljivi, in dasiravno nas je malo, vendar nas ne sme poraziti še tako hud sovrag!

Na svidenje pri zopetnem zborovanju v četrtek, dne 8. prosinca 1903 v Konjicah!

Janko.

Književnost in umetnost.

Odgovor političnemu ocenjevalcu slovenskega ljudskošolskega atlanta, g. A. A., v „Ljubljanskem Zvonu“ št. 11 l. 1902. Naš stari znanec, g. A. A., se je čutil poklicanega, da tudi svojo pove o navedenem zemljepisnem atlantu in da duška čutilom užaljenega rodoljuba proti ozkosrčnemu partikularistu, ki je tudi morebiti nekoliko efijaltskega značaja („o tempora, o mores!“) in bržkone ovira zjedinjenje slovenskih dežel v upravno celoto. Ker pa dotična ocena ni vsem „Tovariševim“ čitateljem znana, sledi najprvo ponatisk ocene. Gosp. A. A. piše na str. 783 in 784 tole:

Haardtov zemljepisni atlas za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Priredil prof. Fr. Orožen II. izdanje s 14 zemljevidi . . . Dunaj. Založil Hölzel 1902. — Ne mislimo tega atlanta ocenjevati s strokovnega stališča, ker v to nismo poklicani, a nekaj drugega posebnega ima ta atlas na sebi, kar pa smo poklicani soditi in — obsoditi! In čudimo se — ali pa tudi ne! — da še nobeden slovenski časopis ni zapazil v tem atlasu, kar je sila zanimivo in čez vse mere karakteristično!

To je še malenkost, da je na naslovnem listu tiskano: za šole s slovenskim učnim jezikom. Zakaj ne: za slovenske ljudske šole? Saj v drugih ljudskih šolah itak ni slovenski jezik učni jezik nego v — slovenskih, t. j. namenjenih Slovincem! Toda to je nerodna stilizacija, ki se čisto pripeti ob „zeleni“ mizi . . .

Glavna zanimivost tega atlanta je ta, da sta med slovenskimi deželami, ali — če hočete, da se tudi mi izrazimo v birokratskem žargonu — med deželami s slovenskim

prebivalstvom posebej natisnjeni samo Kranjska in Primorska, a slovenska južna Štajerska ter slovenska južna Koroška sta nastisnjeni le površno pod skupnim imenom: „Avstr. planinske dežele!“ Ta atlas torej, namenjen slovenski mladini, govori na ves glas: Vi mladi Slovenci, vam je treba vedeti poleg skupnih avstroogrskih dežel bolj natančno le za Kranjsko in Primosko; južna Štajerska in južna Koroška spadata med „Alpenländer“ — in to nam je že nekoliko bolj „oddaljeno“; to je za nas „fremdes Gebiet!“ Slov. otroci ne smejo poznati slov. dežel, slov. zemlje v celoti, kajti to bi dišalo po narodni avtonomiji, če ne po — „panslavizmu“. Šalo na stran — ali mi mislimo, da mora vendar vsak Slovenec, ki si ta atlas natančneje ogleda, vprašati: Zakaj sta v tem, slovenskim otrokom namenjenem atlasu izpuščeni deželi Štajerska in Koroška? Vzrok te ureditve je političen . . . Divide et impera! . . . In tudi znanost mora pomagati, da se Slovenci ne bi preveč čutili kot celoten narod, pa naj prebivajo v kateribodi avstrijski pokrajini . . .

Etnografija je sicer tudi znanost in prav lahko bi bil v tem atlasu, namenjenem slovenski mladini, tudi zemljevid slovenskih pokrajin. Pa, če tudi tega ne pričakujemo od tako oficialnega izdanja, vendar bi morala biti v takem atlasu zemljevida Štajerske in Koroške, zato, da bi se razločneje videli slovenski deli dotičnih dveh dežel. Vprašali smo profesorja Rutarja, zakaj v atlasu ni Štajerske in Koroške, in on nam je rekel, da ni imel prof. Orožen nikakega pametnega razloga, izpuščati ti dve deželi. Utegnilo bi se nam ugovarjati, da kartografski zavod Hölzlov morebiti baš ni imel pripravljenih dotičnih dveh dežel v takem merilu — česar pa ne verjamemo! — potem pa bi moral gospod prof. Orožen reči: „Gospod Hölzel, jaz takega pomanjkljivega atlanta ne morem urediti za slovenske šole, ker bi se Slovenci, zlasti po južnem Štajerskem, pritoževali, da sem jih popolnoma prezrl in izdal — kar se niti z znanstvenega stališča ne da odobravati. In če izdaste Vi, g. Hölzel, tak atlas brez Štajerske in Koroške, moram reči, da ste jako nepraktičen trgovec, ker morate vedeti, da štajerski Slovenci Vašega atlanta ne bodo kupovali. Vi imate potem torej toliko in toliko sto naročnikov manj! . . .“

Kaj bi pač rekel danes Blaž Kozén, ki je dodal svojemu atlasu že pred četrtrjo stoletja tudi posebno karto „Süd-slavenländer!“ In kako bi se čudil Orožnovemu atlasu „za šole s slovenskim učnim jezikom“ Peter Kozler, ki je bil že l. 1864. izdal svoj „zemljevid slovenskih dežel!“ Anno 1902 pa izdaje gospod profesor Orožen atlas za slovenske šole — brez Štajerske in Koroške! . . . O tempora, o mores! Znamenje časa! — A. A. —

Tako govori g. A. A., ki se je prav oblastno vsedel na sodni stol in izrekel jako uničujočo sodbo o omenjenem atlantu in o njegovih namerah in težnjah. On je „poklican soditi in — obsoditi.“ Že naslovni list mu ne ugaja, kajti, čudi se, da pravim „ljudske šole s slovenskim učnim jezikom“ in ne „slovenske ljudske šole“. V pojasnilo mu bodi, da je ta atlas odobren od slav. ministrstva za bogočastje in nauk z navedenim besedilom in da je tudi gospoda A. A. porok, g. prof. S. Rutar, rabil to besedilo v prvem izdanju ljudskošolskega atlanta, katerega je on zasnoval. To je vzrok namišljeni „nerodni stilizaciji!“

Zakaj ni v tem atlantu posebnih, v večjem merilu risanih zemljevidov Štajerske in Koroške? Gosp. prof. Rutar naj Vas pouči, zakaj je v prvem izdanju izpusil ta dva zemljevida! Tega atlanta I. izdanje je namenjeno nižji stopnji ljudskih šol na Kranjskem in Primorskem, II. izdanje pa višji stopnji in višjim razredom ljudskih šol v omenjenih deželah. Vprašajte g. S. R., kak „pameten razlog“ je on imel, da ni spravil v majhni atlant omenjenih zemljevidov? Dajte se, kjer si bodi, poučiti, kakim pogojem ima ustreči ljudskošolski atlant in v kaki zvezi je tak atlant s politiko in znanostjo. „Divide et impera!“ pravite, jaz pa pravim „impara“, predno zopet sodite o reči, katere ne razumete! Nočem in tudi ne utegnem Vas o tem natančneje pončevati.

Jako nerad spravljam v ta odgovor g. S. R., ki je baje rekel, „da ni imel gosp. prof. Orožen pametnega razloga izpuščati ti dve deželi“. Meni nasproti se je drugače izrazil,

ker mora ja sam vedeti, zakaj ni omenjenih zemljevidov v tem atlantu. Gotovo tudi on pozna organizacijo ljudskih šol na slovenskem Štajerskem in slovenskem Koroškem in ve, na katerih šolah v višjih razredih omenjenih dežel bi uvedli II. izdanje ljudskošolskega atlanta. Sicer pa lepa hvala za ogovor gosp. Hölzlu, katerega mi, g. A. A., v usta polagate. Ko bi tudi prej vedel za ta ogovor, ne bi se ga mogel poslužiti, ker se bi s tem ogovorom pred g. Hölzlom in razumnim svetom prav pošteno osmešil.

Kozén (Kozenn) in Kozler gotovo mirno počivata zaradi slovenskega ljudskošolskega atlanta. Kozén se ne bi nikakor vznemirjal, ker je izdal svoj atlant, v katerem so Südslavenländer, za srednje šole. Ta atlant ima nad 50 zemljevidov in zato tudi prostora za tak zemljevid.

Kozénovi atlanti za ljudske šole pa imajo malo zemljevidov in nobenega zemljevida slovenskih dežel, še manj pa „Südslavenländer“. Kozler pa gotovo še sanjal ni, da se bi njegov „Zemljevid Slovenske dežele“ kdaj uporabljal v šolske namene. Kozlerjev zemljevid je bil za tedanje dobo še precej dober, a za šolske namene že tedaj neraben. Sedanjemu stari kartografiji pa sploh ne ustreza.

Mogoče je, da je kdo n. pr. dober pesnik ali večak v drugih strokah, a na ljudskošolske zemljevide in atlante se pa toliko razume, kakor zajec na boben. Tudi anno 1902. še velja stari latinski pregovor: „Ne sutor ultra crepidam“, ali po Prešernu: „Le črevlje sodi naj kopitar“.

V Ljubljani, meseca novembra 1902.

Prof. Fr. Orožen.

Vestnik.

„Naprednjakom“ I., II. in III. Kaki prijatelji „svobodne misli“ in učiteljstva so klerikalci, nam je jasen dokaz „Slovenčeva“ „listnica“, v kateri odgovarja na znano „Poslano“ spoštovanemu in vse časti vrednemu nadučitelju iz St. Ruperta, g. Aleksandru Lunačku. Objavljamo ta proizvod prijateljev „svobodne misli“ doslovno in sicer danes brez komentara. „Slovenec“ piše med drugim: „Mi Vašega „poslanega“ ne sprejmemo in sicer zato ne: 1. Ste Vi očitno „preintelligenten“, da bi se mogli sploh še kaj naučiti od klerikalcev. 2. Ste Vi mnogo premalo pomenljiva oseba, da bi se g. Mervec zaradi Vas spuščal v kako daljše pisanje. 3. Se nam zde od Vas našeta očitavanja za vsakega količkaj izobraženega človeka že jasna in jih ni treba več razlagati. 4. Je g. Mervec, kot vidimo iz Vašega pisma, še preveč milo govoril o liberalcih.“

Goreča ljubezen. Kako goreče ljubijo krajski klerikalci učiteljstvo, dokazuje najbolj to, da so največ obstruirali zato, da se učiteljstvu niso plače vsaj nekoliko izboljšale. „Napredni“ kolegi I., II., III. naj malo izračunajo, koliko stotakov so izrgali klerikalci s svojo obstrukcijo slabo plačanim učiteljem izpred ust. Vsaka črka „Slovenčevih“ hinavskih člankov je plačana s stotakom. Ako se jim učitelji res tako smilimo, potem bi bili pa pustili pasirati zakon o izboljšanju plač namesto, da se sedaj toliko poganjajo zaradi malo pisanja, ki je posledica tistih „neznosnih“ razmer. He, vi pseudoprijatelji! Tam bi bila kaj izdala Vaša goreča ljubezen?!

Osobne vesti. Dež. šolski svet je imenoval za nadučitelje na sedanjih svojih mestih gg. Fr. Kutnarja v Žužemherku, Jakoba Slaparja na Brdu, Vinkota Berceta v St. Janžu in Frana Škuklja v Trziču. Gosp. Fran Punčuh v Vipavi je imenovan nadučiteljem v Vrhpolju. Definitivni sta postali gdč. Frančiška Martinčič v Vrbovem in gdč. Ana Tome, ki pride iz Blok v Stopič. Na lastno prošnjo so premeščeni gdč. Terezija Bole iz Vrabč v Vrhpolje, gosp. Fran Reiniger iz Kočevja v Drago, in nadučitelj v Mošnjah

g. Ignacij Rozman v Veliki Podlog. Učitelj v Starem trgu pri Ložu g. Gašpar Gašparin je šel v pokoj. Solskemu vodju v Črnomlju g. Fr. Šetini je bilo na podlagi inspekcijskega poročila izrečeno priznanje.

Vabilo k zborovanju učiteljskega društva za brežiški in sevnjski okraj, ki se vrši dne 6. januarja 1903 ob 10. uri v šoli na Vidmu po sledečem sporedu: 1.) Zapisnik. 2.) Društvene zadeve. 3.) Poročilo o društvenem delovanju leta 1902. 4.) Poročilo blagajničarke o denarnem stanju društva za leto 1902. in pregled računa. 5.) Volitev novega odbora za prihodnje triletno opravilno dobo. 6.) Predavanje. 7.) Želje in nasveti. Cenjeni društveniki se vljudno vabijo, da se zborovanja zanesljivo vdeležijo.

O d b o r.

„Glasbena Matica“ je priredila koncert, v katerem se je pel „Zlatorog“ in sicer z najboljšim vspehom.

Išče se suplent (suplentinja). Mesečna nagrada 70 K in prosta sobica. Kje? pove gospod ravnatelj Iv. Lapajne v Krškem.

Srebrno poroko je obhajal te dni pri sv. Trojici v Slovenskih goricah nadučitelj g. Josip Mavrič s svojo soprogo. Bog daj obema še čvrsto zlato poroko!

Umrl je 14. m. m. pri sv. Marku nižje Ptuja občesposhtovani ter priljubljeni učitelj in domačin g. Matija Kolarič v 52. letu. Pogreba udeležil se je g. nadzornik Dreflak, mnogo tovarišev in tovarišic, ki so rajnemu zapeli prelepi žalostinki.

Pri učiteljski vdovi g. Mariji Kolarič pri Sv. Marku blizo Ptuja je več raznovrstnih knjig po prav nizki ceni na prodaj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 2632.

Kranjsko.

Stalno sta popolniti:

- 1.) učno mesto na enorazrednici na Vrabčah;
- 2.) eno učno mesto na štirirazrednici v Vipavi.

Prošnje za eno teh mest so vlagati semkaj do dne 3. januarja 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni dne 3. decembra 1902.

Št. 2223.

Na meščanski šoli v Krškem razpisuje se s tem služba 4. učitelja za matematično-tehnično strokovno skupino s postavnimi dohodki v definitivno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se po predpisanim potu semkaj vlagajo do 15. decembra 1902.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 26. novembra 1902.

Št. 2212.

Na enorazredni ljudski šoli v Svibnjem razpisuje se s tem voditeljsko in učno mesto s postavnimi dohodki v definitivno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se po predpisanim potu vlagajo tu sem do 22. decembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 24. novembra 1902.

Z. 1943.

An der einklassigen Volksschule in Rob wird die Lehrer- und Leiterstelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 20. Dezember 1902 im vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Gottschee am 29. November 1902.

Št. 1669.

Štajersko.

Na 4razredni deški ljudski šoli v Št. Jurju ob juž. žel. je mesto nadučitelja s pričetkom poletnega tečaja 1903 stalno popolniti. Plača II. krajevnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 25. grudnia 1902 pri krajnem šolskem svetu v Št. Jurju ob juž. žel.

Celje, dne 21. listopada 1902.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovoljivo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrata. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.